

Konference SOVAK ČR „Provoz vodovodních a kanalizačních sítí“

Zuzana Jonová, Ondřej Beneš

Ve dnech 3. a 4. listopadu 2009 proběhla každoroční vodohospodářská konference pořádaná Sdružením oboru vodovodů a kanalizací ČR (SOVAK ČR) „Provoz vodovodních a kanalizačních sítí“. Konference opět byla pod záštitou Ministerstva zemědělství a Ministerstva životního prostředí, a to tentokrát v Kongresovém centru Bazilika v Českých Budějovicích. Pro nové poznatky, setkávání a diskuse se sem vypravilo 449 účastníků. Vlastní konference byla v předání doplněna o stánky s prezentací výrobků předních vodohospodářských firem a společností.

Pro posluchače bylo připraveno celkem 34 přednášek a vystoupení, které byly rozděleny do 4 bloků.

Ke zcela zaplněnému sálu v úvodu promluvil, účastníky přivítal a konferenci zahájil Ing. Jiří Heřman, generální ředitel nově etablované firmy ČEVAK, a. s.

Jako první z přednášejících vystoupil Ing. Aleš Kendík, ředitel odboru vodovodů a kanalizací Ministerstva zemědělství. Ve svém vystoupení se zabýval „Aktuálními otázkami oboru vodovodů a kanalizací z pohledu MZe jako oborového regulátora“. Dotkl se problematiky v oboru a zmínil nutnost individuálního přístupu k regulaci v tomto kontextu. Dále se zabýval vybranými údaji majetkové a provozní evidence a jejich návazným zpracováním, statistikami charakterizujícími obor a připravovanými projekty MZe v oblasti benchmarkingu.

Následovala přednáška Mgr. Martina Šnajdra z Ministerstva životního prostředí – odboru ochrany vod, který rámcově přítomné seznámil s připravovanou legislativou v oblasti odpadních vod. Zmínil především novelu vodního zákona, informace z procesu novelizace nařízení vlády 61/2003 Sb.

Obecný přehled o stavu legislativy u našich sousedů přinesla přednáška Ing. Miloše Diana z Asociace vodárenských společností SR na téma „Aktuální legislativní otázky ve vodohospodářském oboru na Slovensku“.

„Praktickými zkušenostmi s plněním požadavků na žadatele v rámci čerpání OPŽP“ se zabývala Ing. Soňa Sykorová ze Státního fondu životního prostředí. Připomenula poslední výstupy z jednání ČR a Evropské komise, posun v projednávání problematiky ÚČOV Praha a rekonstrukce kanalizace v Brně, upozornila na aktualizaci „Metodiky“ ke dni 19. 10. 2009 a nabídla pomoc žadatelům ze strany SFŽP – konzultace při vyplňování finančních nástrojů a provádění školení pro žadatele.

Operační program ŽP z jiného úhlu pohledu přinesla přednáška Ing. Miroslava Kose, CSc., a Ing. Aleše Muchy, CSc., z Hydroprojektu CZ, a. s., nazvaná „Projektová příprava po schválení žádosti do OPŽP“. Nelze pochybovat o pravdivosti přednesené myšlenky, že základní podmínkou úspěchu projektu je projektová příprava. OPŽP ve svém důsledku ale mění charakter projektů. Pro vytvoření žádosti je třeba zpracování projektové dokumentace vyšších stupňů (s kvantem detailních informací) než je požadováno jako příloha k žádosti (dokumentace pro ÚR). Pro žadatele v této situaci se jako výhoda jeví, pokud žádost o do-

taci zpracovává přímo projekční organizace. Snadněji se mimo jiné zachovává kontinuita údajů v žádosti a projektové dokumentaci, netřídí se odpovědnost za zpracování. Problémem pro investora dále mnohdy bývá vlastní rozsah jednotlivých výzev, kdy již hotový projekt je posléze nutno modifikovat na podmínky výzvy, např. dělit větší projekty, přidávat další objekty ... V konečném důsledku popsané jevy vyústí ve zkomplikování a prodloužení procesu přípravy stavby a následně samozřejmě i ve zpoždění realizace a dokončování projektů financovaných v rámci OPŽP.

Ohlasy v kuloárech a následnou diskusi přinesla přednáška Ing. Františka Baráka, předsedy představenstva SOVAK ČR, na téma „Regulace v oboru a plnění požadavků na čištění odpadních vod“. Ing. Barák stručně komentoval přehled výhrad SOVAK ČR k MŽP navrhované regulaci a konstatoval, že „je na čase ukázat, že Česká republika umí najít vlastní efektivní způsoby regulace vodohospodářského trhu, které mohou respektovat roli měst a obcí ve vodohospodářském systému“.

První blok přednášek uzavřelo vystoupení Dipl. Ing. Christiana Hasenleitnera, z ENERGIE AG Bohemia, s r. o., ve kterém představil společnost ČEVAK, a. s., vznikající na jihu Čech. Popsal kroky, ve kterých probíhá slučování společnosti 1. JVS, a. s., a VAK JČ, a. s., a vznik nové společnosti s vlastní identitou. Dosavadní průběh projektu hodnotil velmi pozitivně.

Druhý blok přednášek byl tematicky zaměřen na vodovody. Jako první zazněla přednáška Ing. Vladimíra Fůrtha z Jihočeského vodárenského svazu, která popisovala „Vodárenskou soustavu Jižní Čechy“.

Rozvinutím tématu by se dala označit přednáška Ing. Rostislava Řežába z Vodovodů a kanalizací Jižní Čechy, a. s., s názvem „Koncepte řízení rozsáhlých vodohospodářských území“.

Následně se účastníci konference dozvěděli od Ing. Ladislava Tuhovčáka z VÚT Brno o novinkách v „Analýze rizik vodárenských systémů“.

Na téma „Ekonomický přístup provozovatele ke snižování ztrát vody“ vystoupila Ing. Jana Šenkapoulová, Ph. D., z Vodárenské akciové společnosti, a. s.

Naznačenou problematiku v přednášce „Nové technologie vodovodů versus vyhledávání úniků“ rozvedla v následující přednášce doc. Ivy Čihákové, CSc., (ČVÚT Praha) a Ing. Evy Radkové (Veolia Voda ČR)

druhá z autorek. Mimo jiné upozornila na nově vyvinutý přístroj Smart-Ball (akustické měření) a neakustickou metodu měření pomocí plynu zejména pro plastová potrubí a podtrhla myšlenku, že při inovacích a použití nových technologií je důležitá spolupráce výrobců vodovodních materiálů, výrobců diagnostických přístrojů a uživatelů.

Druhý blok dále pokračoval vystoupením Ing. Martina Soudka z Vodárenské společnosti Chrudim, a. s., s názvem „Zkušenosti s rekonstrukcí vodovodního přivaděče DN 600“.

Kvalitě vody se věnovala vystoupení Ing. Jiřího Stary a Ing. Jiřího Lipolda z 1. JVS, a. s., nazvaná „Podmínky pro zvýšení kvality dodávané pitné vody“; dále pak přednáška autorů Ing. Václava Mergla, CSc., Ing. Bronislava Remeše, Ph. D., z Vodárenské akciové společnosti, a. s., pod názvem „Vliv odradonování na kvalitu vody“.

Téma bylo uzavřeno RNDr. Ludmilou Nešpůrkovou, CSc., ze Státního zdravotního ústavu Praha statí „Vliv fosforečnanů v pitné vodě na plumbosolvaci“.

Ve stejnou dobu jako zmíněný druhý blok byl v Zrcadlovém sále otevřen třetí blok přednášek s ústředním heslem Kanalizace.

Pod „Koncepty nakládání s dešťovými vodami a plněním evropské a české legislativy“ byli podepsáni Ing. David Stránský, Ph. D., a Ing. Ivana Kabelková, Ph. D., z ČVUT v Praze. Určitě se lze ztotožnit se závěry přednášky, že řešení problematiky nakládání se srážkovými vodami by mělo vycházet z filozofie, že závazek hospodařit s nimi u nově organizovaných ploch by měl být přenesen na vlastníka pozemku a u stávající zástavby by měly být vytvořeny podmínky pro motivaci k hospodaření se srážkovou vodou, aby se případně zlepšil stavu vyplácelo.

Následovalo vystoupení Ing. Stanislava Maliníka, Ph. D., z firmy Schmieding Armatury, s. r. o., „Čerpací stanice odpadní vody“, na které volně navázal Ing. Jan Tloika (Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a. s.) tématem „Provozování čerpacích stanic na kanalizační sítí“.

Problém „Balastní vody v kmenových sběračích Prahy“ představil Ing. Petr Sýkora z Pražských vodovodů a kanalizací, a. s. Přednášku „Požadavky provozovatele na trubní materiály stokových sítí“ rozsáhlými poznatky z výzkumu i praxe doprovodil Ing. Jiří Šejnoha ze stejné společnosti.

Koncentrovaným souborem poznatků z praxe bylo i vystoupení Ing. Jana Jindry z Vodovodů a kanalizací Jižní Čechy, a. s., „Čištění odpadních vod v malých obcích“.

Přítomní posluchači si poté se Zdeňkem Kmínkem, MBA, ze Schmieding Armatury, s. r. o., připomněli problematiku „Kavitace v uzavřených trubních systémech a možnosti její eliminace“.

Třetí blok přednášek volně pokračoval v moderované diskusi na témata Věcná břemena a nakládání s majetkem vlastníka.

Druhý den konference s sebou přinesl IV. blok přednášek týkající se ekonomiky a investic.

Přednáškové pásmo zahájil Ing. Válek ze společnosti Mott MacDonald, který účastníky provedl postupem při splnění zvláštní podmínky v rozhodnutí o přidělení dotací u projektů Fondu soudržnosti 2004. V první řadě provedl přehled projektů se „zvláštní“ podmínkou 2004 a seznámil posluchače s historickým vývojem požadavků Evropské komise na úpravu provozních smluv. Jedná se o projekty Plzeň, Karlovy Vary, Beroun, Klatovy, Šumperk, Karviná, Lužická Nisa a Radbuza. Přestože řada žadatelů byla již v roce 2006 ujištěna ze strany MŽP o splnění tzv. „zvláštní“ podmínky, byly v roce 2008 tyto informace ze strany ministerstva životního prostředí z důvodu negativní reakce zástupců DG Regio negovány a na příjemcích dotací bylo žádáno splnění dalších specifických parametrů (úprav provozních smluv). Požadavky Evropské komise směřovaly zejména do oblasti doplnění provozních smluv o výkonnostní a sankční ustanovení, neboť se české straně nepodařilo přesvědčit Evropskou komisi, že zákon č. 2714/2001 Sb. již po své novelizaci uvedená ustanovení obsahuje. Dále požadavky směřují do oblasti délky smluv, výběru provozovatele i cenotvorby, kde Evropská komise ústy svých „konzultantů“ napadá jako nevhodný model „náklady + zisk“. Ing. Válek dále informoval posluchače o prioritních metodických dokumentech (provozní smlouvy by měly být upraveny na bázi Praktické příručky a Zásad cenotvorby) a pokračoval s pozitivními informacemi o aktuálním stavu plnění „zvláštní“ podmínky, kde sice žádná z posuzovaných provozních smluv nesplňuje plně „zvláštní“ podmínku, ale většinou z řešených projektů se již přesto podařilo splnit převažující část požadavků a většina projektů splní „zvláštní“ podmínku do konce roku 2009. Na základě splnění „zvláštní“ podmínky EK po odsouhlasení závěrečné zprávy uvolní EK 20 % pozastávky. Ing. Válek ocenil dobrou spolupráci mezi žadateli, provozovateli a MŽP, která dává příslib k čerpání dotací i v rámci OPŽP.

Velký ohlas v sále vzbudila přednáška „Ekonomické dopady zavedení výkonových ukazatelů“ Ing. Mrkose ze společnosti Pražské vodovody a kanalizace, a. s., který se pustil do přímé konfrontace s požadavky Praktické příručky SFŽP „Smluvní výkonové ukazatele v oboru vodovodů a kanalizací ČR“, závazné pro jednu konkrétní skupinu žada-

telů z OPŽP, kteří mají zajištěno provozování vodovodů a kanalizací v rámci „oddílného modelu“. Hlavní kritikou prošlo mimo hodnocení ekonomických dopadů také nastavení selektivního uplatňování dvojího metru pro rozdílné provozovatele ze strany SFŽP. Zpracovatel Příručky – společnost Mott MacDonald – opomněl, že zavedení sankcí musí být ve vyvážených smluvních vztazích oboustranné (a přinese také závazky vlastníkov – např. investiční) a že nezanedbatelné ekonomické dopady zavedení požadavků ponесou ve finále koneční uživatelé. Ve finále tak bude v ČR zaveden dvourychlostní systém provozování VaK a dojde k diskriminaci určité části odběratelů. Pokud na českém vodohospodářském trhu existuje cca 4 500 vlastníků a jejich majetek provozuje cca 2 000 provozovatelů, je nesmysl nastavovat všem stejnou latku. Mimo to se i jako v řadě dalších případů, kdy dotace rozděluje ministerstvo životního prostředí, naznačuje vlastníkům infrastrukturního majetku, že nejsou sami schopni posoudit potřebu kvality požadovaných služeb. Dle slov Ing. Mrkose zpracovatel Příručky často argumentuje s požadavky příruček provozovatele vodovodní a kanalizační sítě SOVAK ČR, ovšem zapomíná, že tento optimální stav může být dosažen v řadě případů pouze se značnými investičními a provozními náklady, což je vzhledem k stávající cenové limitaci v daném regionu nemožné. Zcela mylné jsou ukazatele ztrátovosti či kvality čištěné odpadní vody, kde bez dostatečných investic ze strany vlastníka provozovatel může skončit jako trvalý pláče navržených smluvních pokut. Finálně Ing. Mrkos doporučil nahradit Příručku stávajícím systémem Benchmarkingu (realizovaným každoročně oborovým regulátorem – Ministerstvem zemědělství) a ponechat vodárenské společnosti dobrovolně zvyšovat kvalitu služeb zákazníkům (skupina Veolia např. zavedla v ČR tyto dobrovolné závazky již v létě 2009).

Velmi zajímavou přednášku přednesl Ing. Míka z Vodárenské společnosti Tábořsko, který se dopodrobna věnoval aspektům probíhajícího koncesního řízení, a to zejména v oblasti aplikace výkonových ukazatelů do provozní smlouvy. Ing. Míka uvedl zásadní problémy, které tato aplikace přináší jak na straně pronajímatele, tak i provozovatele s tím, že v řadě ukazatelů je nutné vyvážit požadované výkonnostní parametry i závazky na straně pronajímatele. Nejzřejmějším případem je ukazatel na % vody nefakturované (ztráty vody), kde je nutné vyvážit povinnost dodržení tempa snižování ztrát možnostmi provozovatele prosadit realizaci investic, které jsou ke snižování potřebné, a to jak věcně, tak i finančně. Přestože tento systém přináší i určité výhody, zejména získání lepšího přehledu o činnosti provozovatele, je nutné vnímat skutečnost, že správné nastavení funkce reportingu a uplatňování sankčních opatření přináší nutnost zřízení kontrolního aparátu jak na straně pronajímatele, tak i provozovatele.

V ekonomickém bloku pokračoval Ing. Raizl ze společnosti Ernst & Young. V přednášce k tématu cenové regulace v oboru VaK uve-

dl hlavní principy stávající regulace a také budoucí trendy s odkazem na aktuální praxi v ostatních státech EU. Ing. Raizl zdůraznil, že současný přístup k regulaci vodohospodářství (vč. finanční regulace) výrazně nevybočuje od regulačních pravidel uplatňovaných v jiných síťových oborech, či z kontextu celoevropského. Za nesmyslné je tedy možné hodnotit snahu Ministerstva životního prostředí v rámci čerpání fondů OPŽP o zavedení nového jednotného oborového regulačního úřadu. Ing. Raizl se dále věnoval tématu samofinancovatelnosti oboru a zejména skutečnosti, že malé vlastnické či vlastnicko-provozní jednotky a speciálně municipální společnosti mají často problém s nastavením tarifní politiky, která návratnost v rozumné době zajistí.

V následující přednášce Ing. Král z Jihočeského vodárenského svazu představil posluchačům praktické zkušenosti se zavedením dvousložkové ceny vody ve Vodárenské soustavě Jižní Čechy. Ing. Král zdůraznil význam prvotní analýzy před zavedením dvousložky a účinnost této regulace při provozu systémů, které se potýkají s úbytkem dodávané vody (řada obcí v regionu má připojení k soustavě pouze z krizových/havarijních důvodů jako pojistku bez reálných odběrů). Vlastní zavedení dvousložkového tarifu však ve svém efektu nezpůsobilo změnu dodávek vody z vodárenské soustavy (roční pokles v roce 2009 sice existuje, ale vzhledem k řadě dalších vlivů nelze určit žádný závěr o prokazatelném pozitivním nebo negativním vlivu zavedení dvousložkové ceny vody předané).

V posledním bloku si účastníci poslechli zajímavé přednášky od dodavatelských společností, za všechny uvedme přednášku o úspoře stavebních nákladů a prodloužení životnosti potrubí při použití trub z tvárné litiny s obalem cementovou maltou od Ing. Barborika. Není možné opomenout ani barvitý popis moderních metod při svařování vodovodních potrubí velkých průměrů pomocí elektrotvarovky, podaný p. Guthem.

Jako již tradičně v první večer konference byl organizátory připraven společenský a diskusní večer. Atmosféru vytvořil excelentní orchestr Tony Viktoria Band se zpěvákem Lee A. Davisonem. Pořadatelé zavzpomínali na dětství a pozvali k vystoupení krále bublifuků Václava Strassera, pohled na dva taneční páry předvádějící ukázky standardních i latinskoamerických tanců potěšil jak přítomné dámy, tak i pány.

Součástí slavnostního večera bylo tradičně i předání čestných ocenění za mimořádné zásluhy v oboru vodovodů a kanalizací, jež symbolizují keramické plastiky vodníka. Toto ocenění představenstva SOVAK ČR za rok 2009 získali:

Ing. Jan Sedláček (Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a. s.),
Ing. Marie Janečková (Ministerstvo financí) a Ing. Pavel Peroutka (Vodovody a kanalizace Jižní Čechy, a. s.).

Teoretické poznatky si mohli zájemci z řad účastníků konference doplnit na připravených exkurzích do provozů úpravný vody Plav a úpravný vody a ČOV České Budějovice.

Ing. Zuzana Jonová
e-mail: zuzana.jonova@vwvc.cz
Ing. Ondřej Beneš
e-mail: ondrej.benes@veoliavoda.cz